

RECENSIONS

«DICIONARI D'UTILLATGE QUÍMIC», per SALVADOR ALEGRET I SANROMÀ

Els químics catalans, per a poder comunicar tota la informació sobre llurs treballs, necessiten saber expressar en la nostra llengua tres conceptes primordials: a) Com anomenar els compostos amb què hom treballa quotidianament. b) Com anomenar el material amb què hom treballa. c) Com anomenar el processos i fenòmens duts a terme al laboratori.

La part *a* comprèn totalment la gegantina obra de la traducció al català de les Normes de Nomenclatura de la IUPAC,¹ tasca que hom està duent a terme i que és en una fase avançada de correcció.

Les parts *a* i *c* són, per la conjuntura en que s'ha trobat la ciència catalana (a la força immersa en la ciència espanyola), les més colonitzades per mots estrangers, sobretot anglesos o francesos. Per contra, la qüestió del material de laboratori ha restat sense normalitzar o els seus noms sen-

se ésser imposats pels grups de treball més potents. És en aquest camp on conservem formes genuïnes del català, com és ara *fiolla*, *canastró*, *gresol*, etc.

L'autor fa un recull molt complet del material de laboratori usual de qualsevol especialitat de química, amb una descripció més o menys detallada de l'aparell tractat.

El més gran valor d'aquest Diccionari és el normatiu més que el descriptiu d'un material que poc o molt és conegut de qualsevol habitual d'un laboratori. El fet que sigui editat per l'Institut d'Estudis Catalans² li concedeix aquest valor.

En resum, el «Diccionari d'Utilatge Químic» és, dins el lent camí cap a la normalització absoluta de la nostra llengua, una eina imprescindible en la biblioteca de qualsevol químic.

[JOSEP M. DRUDIS]

VOCABULARI MATEMÀTIC CASTELLÀ-CATALÀ, per G. CARRERAS I PONS

Es tracta d'una nova aportació a la important tasca de normalització del català a l'ensenyança i a la ciència. En efecte per

als professors, investigadors, etc. que lluiten per fer del català llur idioma habitual de treball, una de les dificultats més grans és

1. IUPAC, sigla de la International Union of Pure and Applied Chemistry.

2. «Diccionari d'Utilatge Químic», Salvador Alegret i Sanromà. Premi Marià Aguiló, 1975. Arxius de la Secció de Ciències, LVII, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1977.

* GUMERSIND CARRERAS I PONS, *Vocabulari Matemàtic Castellà-Català*, Barcelona, Serpa, 1978.

la manca d'un vocabulari català actualitzat. Vocabulari que d'una banda recordés les versions genuïnes actualment oblidades o deformades, i d'altra banda recollís el gran nombre de conceptes y expressions que la ciència ha creat durant els darrers quaranta anys de forçada hivernació.

Recentment han estat fets avenços importants en el camí de la resolució d'aquest problema en diversos camps de la ciència, i particularment en l'àrea de les matemàtiques, amb l'aparició de vocabularis cada vegada més complets i acurats.

En aquesta línia cal situar el «Vocabulari Matemàtic Castellà-Català» d'en Carreras i Pons. Destaquem-ne en primer lloc l'amplitud: més de tres mil paraules i expressions, corresponents no només a conceptes estrictament matemàtics, sinó també al llenguatge no especialitzat habitual en aquesta disciplina. En segon lloc, i, en el mateix sentit, cal assenyalar que no és allò que en podríem dir un vocabulari bàsic, sinó que s'endinsa en les matemàtiques superiors, i conté nombroses paraules recents i especialitzades.

Tot i així hem de constatar descuits importants, alguns del llenguatge o vocabulari bàsic (*despreciable*, *hibrido*, *arquimediano*, *tubular*, *difeomorfo*) i naturalment bastants més de les matemàtiques superiors (*germen*, *evanescente*, *simplex*, *blando*, *raro*, *delgado*, *tonelado*, *retracto*, *cobordismo*).

Cal assenyalar que, a l'hora de la traducció, l'autor dona quasi sempre una versió catalana única. Això fa que en manquin algunes de molt freqüents (de vegades corresponents a conceptes lleugerament dife-

rents que en castellà són denominats d'una mateixa manera), i que en alguns casos l'elecció feta sigui molt discutible, si més no per manca de matisos d'aplicació. Per exemple, en els casos *altura* / *alçada* / *alçària*, *cota* / *fitxa* o *fulla* / *full*, l'autor escull les primeres versions, sense esmentar les altres: en *mida* / *mesura* o *número* / *nombre*, en tria una o l'altra segons les aplicacions, sense que quedi clar el criteri seguit; àdhuc en alguns casos cal dubtar que sigui correcta la versió donada per l'autor («*grajo*» per *grajo*, «*toro*» per *torus*).

Finalment volem fer constar també com a aspecte negatiu les nombroses errates, que considerem excessives per a una obra d'aquest caire.

En resum, l'obra constitueix un ajut molt bo per a l'ús del català a les matemàtiques, però pateix d'alguns defectes importants. Al meu entendre, aquests defectes són difícilment evitables quan, com en aquest cas, l'obra és resultat de l'esforç d'un home sol. La superació d'aquest vocabulari, com la dels altres existents (augmentant el nombre de paraules, matisant la utilització de les diferents versions catalanes, vigilat la correcció de cadascuna, unificant nomenclatura, etc.) requereix el treball de tot un equip; més encara: d'un equip que d'alguna manera recollís la col·laboració del màxim de matemàtics catalanoparlants. Aquesta és una tasca col·lectiva necessària per a avançar una mica més cap a la normalització del català com a idioma científic.

[JOSEP FERRER I LLOP]